

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-педагогічної роботи

професор Олександр ГОЛОВКО

Сергій 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіа в етнокультурній взаємодії

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 06 Журналістика _____
(шифр і назва)
спеціальність _____ 061 Журналістика _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____ (шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ соціологічний _____

2022 / 2023 навчальний рік

«Медіа в етнокультурній взаємодії»

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету
29 серпня 2022 року, протокол № 8

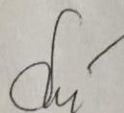
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Кутирьова Віра Ігорівна - кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол № 15 від 14 червня 2022 року

В.о. завідувачки кафедри соціології

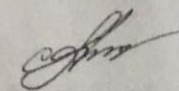

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

Гарант освітньої програми

«Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

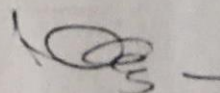

Сергій АКСЬОНОВ

Програму погоджено з науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол № 10 від 21 червня 2022 року

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Медіа в етнокультурній взаємодії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 061 Журналістика «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: ознайомити студентів з основними теоретичними підходами та методами до вивчення етнокультурних процесів, категоріями етнокультурної взаємодії, практикою висвітлення проблем міжнаціональної взаємодії у медіа. В рамках курсу також звертається увага на причини та тенденції розвитку різних етнічних процесів, визначення ролі ЗМІ в етнокультурному та етномовному розвитку сучасного світу, розглядаються вимоги до поведінки медіа-спеціалістів в інокультурному середовищі та особливості впливу їх етнічного статусу на процеси комунікації. Проблеми національних відносин є однією з найважливіших тем медіа, адже увага ЗМІ до міжетнічної взаємодії обумовлена як частим загостренням міжетнічних контактів, їх політичною складовою, так і взагалі інтересом аудиторії до життя інших народів та культур. Це, в свою чергу, актуалізує й проблему соціальної відповідальності спеціалістів у галузі медіа за наслідки власних повідомлень, вимагає запобігання недбалому ставленню до фактів, загостренню конфліктних ситуацій, стереотипізації у судженнях та оцінках подій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- Розглянути специфіку сучасного етнокультурного простору, маркери та чинники, що його визначають;
- Проаналізувати соціальні теорії щодо етнокультурних спільнот та їхньої взаємодії
- Вивчити методи дослідження етнокультурних спільнот та їхньої взаємодії
- Розкрити сутність етнокультурної відповідальності медіа-спеціаліста
- Визначити медіа ресурси міжетнічної інтеграції та способи їхнього застосування
- Виявити інструменти діагностики, профілактики та запобігання міжетнічним конфліктам.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
24 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
-год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, Стандарту вищої освіти спеціальності за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, галузь знань 06 Журналістика, спеціальність 061 Журналістика (затверджений та введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 864 зі змінами наказ МОНУ № 593 від 28.05.2021 року) здобувачі вищої освіти повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Загальні компетентності визначені стандартом вищої освіти спеціальності та визначені університетом:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК07. Здатність працювати в команді.
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Фахові компетентності визначені стандартом вищої освіти спеціальності та визначені університетом:

- ФК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.
- ФК02. Здатність формувати інформаційний контент.
- ФК03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання визначені стандартом вищої освіти спеціальності та визначені університетом:

- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
- ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.
- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
- ПР05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.
- ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.
- ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.
- ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

ПР17. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах.

ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікативних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

У результаті вивчення даного курсу

Студент має знати:

- специфіку етнокультурного простору, маркери та чинники, що його визначають;
- основні тенденції розвитку етнокультурного простору в Україні та світі;
- методи соціологічного дослідження етнокультурних спільнот та їх взаємодії;
- норми та принципи етнокультурної відповідальності спеціаліста медіа;
- медіа ресурси міжетнічної інтеграції та протистояння міжетнічним конфліктам;
- методи організації співробітництва ЗМІ з представниками різних сегментів громадянського суспільства з приводу етнокультурної взаємодії.

Студент має вміти:

- описувати і пояснювати актуальні етнокультурні процеси;
- застосовувати соціологічні методи для отримання та аналізу інформації щодо етнічної картини світу;
- використовувати медіа як інструмент міжетнічної інтеграції та запобігання міжетнічним конфліктам;
- професійно діяти у полікультурному середовищі, долаючи власний етноцентризм та стереотипи.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Тема 1. Етнологічна культура медіа-спеціаліста: поняття, цінності, правила

Етнологічна культура медіа-спеціаліста виникає на основі синтезу різних сторін професійної культури – політичної, правової, соціологічної, психологічної. В умовах етнокультурної взаємодії і диференціації етнологічна культура стає важливою складовою медіа-компетентностей. Громадянські функції етнологічної культури медіа-спеціаліста: сприяє усвідомленню народом свого етнічного буття, консолідації та інтеграції нації, розвитку її культурної самобутності.

Масовість і одночасно «молекулярність» сприйняття медіа-повідомлень вимагає від медіа-спеціаліста розвинутих компетентностей дослідника, систематизації отриманого матеріалу. Відповідно етнологічна культура стає засадою подолання фрагментарності і засвоєння реальності не тільки в її багатоманітності, але й цілісності поліетнічного простору світу.

Важливою складовою етнологічної культури медіа-спеціаліста є соціологічна культура, яка дозволяє в умовах міжнаціональної взаємодії дослідити взаємозв'язок соціальних явищ з етнічними процесами.

Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення етнокультурної взаємодії

Різноманітність трактувань понять "етнічність", "етнос", "нація".

Значення проблеми інтерпретації поняття "нація" для визначення стратегії націєбудівництва в умовах розбудови національної держави. Політична та етнічна моделі нації, їх сутність.

Різновиди етнічних груп: проблеми термінології. Коректність розподілу на "корінні" та "некорінні" етноси. Різні визначення поняття "національні меншини" та їх політичні та соціально-психологічні наслідки.

Доцільність застосування в академічній та політичній практиці терміну "етнонаціональні групи".

Теорії формування та функціонування етнічних спільнот. Різні погляди відносно природи етнонаціональних угруповань, головних факторів їх формування: соціобіологічна школа, теорія етногенезу, історико-економічна концепція етнонаціонального розвитку, психологічна теорія нації, культурологічна теорія нації, дискурс-теорія нації.

Головні положення сучасних наукових шкіл в етнології: примордіалізму, конструктивізму та інструменталістської теорії. Механізм формування етнонаціональних спільнот із позицій об'єктивістської та суб'єктивістської концепцій.

Пізнавальні можливості різних теорій етносу, необхідність їхнього застосування для аналізу різних аспектів проблеми етнокультурної взаємодії. Пошуки інтегративної концепції, що вбирає в себе досягнення різних етнологічних шкіл.

Тема 3. Участь медіа в реалізації етнонаціональної політики

Глобалізаційні зміни: кінець нації-держави чи повернення етнічності? Проблеми демократії та національної держави у глобалізаційну епоху. Мультикультуралізм та криза національних ідентичностей. Особливості протікання глобалізаційних процесів у країнах третього світу: національна специфіка. Сценарії глобалізації у контексті етнополітичних процесів.

Проблема самовизначення та захисту прав національних меншин. Питання етнофедералізму.

Етнополітичні конфлікти та етнополітична мобілізація. Етапи та зовнішні ресурси етнополітичної мобілізації. Шляхи та методи регулювання етнополітичних конфліктів.

Тема 4. Медіа в мультикультурних суспільствах

Мультикультурна модель національної інтеграції: сутність, специфіка застосування в США, Канаді, Австралії та інших сучасних державах. Полеміка щодо дієвості та перспектив застосування мультикультурної моделі інтеграції.

Інституціональний і особистісний рівні міжетнічних відносин: їхня специфіка, структура, форми прояву на об'єктивному (поведінковому) і суб'єктивному рівнях.

Комплексний системний підхід як найважливіша методологічна вимога до дослідження стану міжетнічних взаємовідносин: необхідність врахування історичних, соціально-економічних, політичних, культурних тощо факторів. Особлива значимість у детермінації стану міжетнічних відносин соціально-психологічних факторів.

Феномен етноцентризму, його роль в некоректному розумінні інших культур. Етнічний стереотип: механізми його формування, вплив на стан етнонаціональних відносин. Ксенофобія та її наслідки. Різновиди етнічних упереджень. Механізми їхнього формування. Некоректне розуміння культур як причина етнічних забобонів.

Проблема толерантності: поняття, форми прояву, чинники. Формування толерантності як головного принципу взаємодії в сучасному світі.

Показники стану міжетнічних взаємовідносин. Методичні прийоми, що використовуються при їхньому вимірюванні. Етнічні конфлікти: природа, особливості, типологія, проблеми вивчення та регулювання.

Тема 5. Напрямки етнонаціональної політики в Україні та роль медіа в їх реалізації

Національна консолідація та етнічна диференціація як різноспрямовані процеси, що притаманні початковим етапам розбудови національної державності. Специфіка етносоціологічного підходу до їх вивчення.

Аналіз стану процесу консолідації народу України в єдину політико-територіальну, національну спільність як актуальне завдання етносоціології.

Громадянська ідентичність представників різних етнічних груп як показник їх інтегрованості в нову національну, політико-територіальну спільність. Співвідношення рівня сформованості громадянської та етнічної ідентичності як показник розвитку та спрямованості інтегративних процесів. Уявлення різних етнічних груп про бажаний статус України та їх інтерпретація з позицій аналізу стану процесів національної консолідації.

Необхідність системного аналізу факторів, що впливають на успішність консолідації української нації.

Аналіз етнонаціональної структури та етнокультурних особливостей населення України як детермінант процесів інтеграції та диференціації: етнічний склад населення України та його територіальне розміщення, етнолінгвістична структура населення України, етнокультурні особливості регіонів України. Національні меншини України: специфіка національно-територіальних ідентичностей.

Тема 6. Медіа як інструмент міжетнічної інтеграції/дезінтеграції

Причини змін у етнічній структурі сучасних суспільств, її перетворення в поліетнічну. Концептуальні підходи до вирішення проблеми соціальної інтеграції. Формування колективної ідентичності населення як результат інтеграції суспільства та її прояв.

Сутність дезінтегративних процесів та форми їхнього прояву у поселенській, трудовій, політичній та культурній сферах. Теорія та практика культурного поділу праці, її роль у дезінтеграції суспільства. Стратегія та маргіналізація як форма й наслідок міжкультурної взаємодії.

Асиміляційна та мультикультурна моделі національної інтеграції. Добровільна та вимушена асиміляція. Етапи процесу асиміляції Концепція «плавильного казану» та її реалізація в процесі формування американської нації. Впровадження політики асиміляції в процесі формування французької нації. Обмеження можливостей застосування асиміляційної моделі інтеграції сучасних суспільств. Обмеження застосування мультикультурної моделі національної інтеграції. Полеміка щодо дієвості та перспектив її застосування у майбутньому. Феномен транскультурації як альтернатива мультикультурній моделі інтеграції.

Тема 7. Медіація і фасилітація в етнокультурній взаємодії

Медіація, або посередництво, консультативні рекомендації з урегулювання конфлікту. Медіація, примирення, арбітраж: специфіка понять.

Форми врегулювання конфліктів за участю третьої сторони відрізняються за такими параметрами, як добровільність (обов'язковість) запрошення третьої сторони та добровільність (обов'язковість) прийняття її рішення.

Фасилітація як групова робота при вирішенні конфліктів, процес та сукупність навичок, які дозволяють ефективно організовувати обговорення складної проблеми без втрат часу та за короткий термін виконати усі заплановані дії із максимальним залученням учасників процесу. Типологізація медіації і фасилітації: за метою (медіація спрямована на досягнення згоди між сторонами, фасилітація – на пошуки найкращого рішення); за характером відносин (медіація застосовується у ситуації спору, суперництва, ворожості, для початку фасилітації потрібна проблема, а незгоди може й не бути); за процедурою (медіація вимагає конфіденційності, фасилітація – ні).

Вимоги до майстерності фасилітатора.
 Фасилітація у громадах: практика організації процесу.
 Етномедіація як інструмент вирішення етнічних конфліктів.

РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН

Тема 8. Етнічні стереотипи і образи в медіа

Етнічні стереотипи і процес стереотипізації. Феномени ауто- і гетеростереотипізації. Стереотипізація як індикатор очікуваних відносин між групами.

Етнічні стереотипи як предмет новітніх досліджень. Етнічні стереотипи у міжкультурній комунікації. Вплив етностереотипів на рівень національної толерантності. Застосування етнічних стереотипів у сучасній рекламі. Особливості уявлень учасників АТО про сучасного українця

Місце та значення етнічних стереотипів у системі міжетнічної комунікації етнічної групи в міжетнічних взаєминах, чинники, що впливають на формування етнічних стереотипів, і стан розробки цієї проблеми у сучасних дослідженнях. Ксенофобія та її наслідки. Різновиди етнічних упереджень. Механізми їхнього формування. Некоректне розуміння культур як причина етнічних забобонів.

Тема 9. Етнічна ідентичність у медіа-дослідженнях

Етнічність як прояв зв'язку між етносом та особистістю, як така характеристика, що об'єктивно та суб'єктивно фіксує місце розташування особистості в соціальному просторі, диференційованому на різні народи-етноси.

Трактування етнічності з позицій примордіалізму, конструктивізму та інструменталістської теорій.

Етнічність як статусна характеристика особистості, її культурно-генетичної приналежності до певної етнічної спільноти.

Етнічність як форма суб'єктивного зв'язку особистості з етносом, відчуття приналежності. Тотожність цього прояву етнічності з поняттям "етнічна ідентичність". Когнітивні та афективні складові процесу етнічної ідентифікації, внутрішня його конфліктність, можливі результати.

Проблема функцій етнічності в сучасній літературі, можливі підходи до їхнього виокремлення.

Механізми формування етнічності.

Формування етнічності в процесі первинної соціалізації, природний характер цього процесу. Роль мови родини та найближчого оточення, побутових традицій, звичаїв тощо. Етнізація особистості як результат оволодіння елементами етнічної культури.

Конструювання етнічності та його засоби. Рівні та типи етнічності.

Наукові дискусії щодо можливості виокремлення базової моделі етнічного типу особистості ("етнофора") як такої, що найбільш повно втілює в себе антропологічні, психофізіологічні особливості етнічної групи, її культурну специфіку, національний характер.

Типи етнічної ідентичності. Етноорієнтований та етноіндиферентний типи особистості.

Особливості формування етнічності особистості в умовах взаємодії культур. Амбівалентний тип етнічності. Етнічні маргінали.

Конкретно-історичні умови формування різних типів етнічності.

Стани етнічності: етнічний покій, актуалізована та політизована етнічність як предмет аналізу на рівні групи.

Значення соціологічного аналізу типів та стану етнічності для прогнозування розвитку етнонаціональних процесів в Україні.

Тема 10. Методи досліджень етнонаціональних відносин

Методи етносоціологічних досліджень. Специфіка застосування основних методів соціологічних досліджень. Спеціальні методи аналізу.

Макро-, мезо- та мікрорівні етносоціологічного аналізу: предметна, методологічна та методична специфіка.

Складнощі крос-культурних та крос-національних досліджень. Проблема добору еквівалентних термінів. Особливості побудови вибірки в етносоціологічному дослідженні.

Позиція дослідника та роль інтерв'юєра в етносоціологічних дослідженнях. Складнощі побудови інструментарію в етносоціологічних дослідженнях.

Якісні методи в етносоціології. Почути голос «іншого».

Збір, аналіз та оприлюднення матеріалів етносоціологічного дослідження.

Тема 11. Можливості біографічного методу в дослідженні етнокультурних феноменів

Розкриття можливостей застосування біографічного методу до аналізу етнічних ідентичностей у дослідженнях.

Однією з перших спроб застосування біографічного методу до аналізу етнічності на пострадянському просторі можна вважати роботу Санкт-Петербурзьких дослідників «Конструювання етнічності».

Логіка аналізу біографічних інтерв'ю виявляється у поєднанні біографічного, історичного і соціально-структурного виміру соціальної реальності. Упорядкування матеріалів інтерв'ю за такими критеріями: загальна модель орієнтації (етнічна свідомість, професійна, сімейна орієнтація тощо) та біографічна (не-)захищеність

Що стосується критерію біографічної (не-)захищеності, його актуальність обумовлена тим, що етнічна свідомість закріплена біографічно, «саме біографічний спадок надає етнічності сенсу». Відповідно значення етнічності може бути виявлено лише на фоні складання біографічних знань. Причому біографічний вимір охоплює як вплив суспільних чинників на хід біографії, так і подолання цих чинників індивідом.

Тема 12. Медіа-дискурс: вплив медіа-текстів на етнокультурну взаємодію

Ван Дейк про упередження та категоризацію як форми соціального пізнання. Расизм в ЗМІ.

Дискурсивне відтворення етносу і раси. Расизм як протиставлення внутрішньої групи (інсайдерів) та зовнішньої (аутсайдерів), расистський дискурс як специфічний спосіб вираження ідей про расу, націю та етнічність в певний момент часу.

Поттер і Ветерелл про «інтерпретативні репертуари», що використовуються в суспільствах для того, щоб говорити з приводу певних питань. Расизм як розповсюджений в медіа ресурс пояснення проблем. Спорт як простір інтерпретативних репертуарів.

Завдання спеціаліста – дослідити, як змішуються опис та пояснення, і як різні види пояснень передбачають існування різних видів об'єктів, або як медіа забезпечують світ різноманітними об'єктами.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ												
Тема 1. Етнологічна культура медіа-спеціаліста: поняття, цінності, правила	10	2	2			6	9		1			8
Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення етнокультурної взаємодії .	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 3. Участь медіа в реалізації етнонаціональної політики	10	2	2			6	9	1				8
Тема 4. Мультикультуралізм, толерантність та діяльність медіа	10	2	2			6	9	1				8
Тема 5. Напрямки етнонаціональної політики в Україні та роль медіа в їх реалізації	10	2	2			6	9		1			8
Тема 6. Медіа як інструмент міжетнічної інтеграції/дезінтеграції	10	2	2			6	9		1			8
Тема 7. Медіація і фасилітація в етнокультурній взаємодії	10	2	2			6	9		1			8
Разом за розділом 1	70	14	14			42	64	3	5			56

РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН												
Тема 8. Етнічні стереотипи і образи в медіа	10	2	2			6	11	1				10
Тема 9. Етнічна ідентичність у медіа-дослідженнях	10	2	2			6	11	1				10
Тема 10. Методи медіа-досліджень етнонаціональних відносин	10	2	2			6	12	1	1			10
Тема 11. Можливості біографічного методу в дослідженні етнокультурних феноменів	10	2	2			6	11		1			10
Тема 12. Медіа-дискурс: аналіз медіа-текстів в етнокультурній взаємодії	10	2	2			6	11		1			10
Разом за розділом 2	50	10	10			30	56	3	3			50
Усього годин	120	24	24			72	120	6	8			106

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заоч)
1	Тема 1. Основні принципи етнологічної культури медіаспеціаліста	2	1
2	Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення етнокультурної взаємодії.	2	1
3	Тема 3. Сучасні етнополітичні процеси та роль медіа в їх врегулюванні	2	
4	Тема 4. Діяльність медіа в етнокультурному середовищі	2	
5	Тема 5. Етнонаціональна політика в Україні та роль медіа в її здійсненні	2	1
6	Тема 6. Інтегративні та дезінтегративні тенденції міжетнічних відносин як предмет медіа-впливу	2	1
7	Тема 7. Інструменти медіації та фасилітації в етнокультурній взаємодії	2	1
8	Тема 8. Етнічна стереотипізація у міжкультурній комунікації	2	
9	Тема 9. Етнічна ідентичність у міжкультурній взаємодії	2	
10	Тема 10. Методи дослідження етнокультурної взаємодії: практика застосування	2	1
11	Тема 11. Можливості біографічного методу у дослідженні етнокультурного	2	1
12	Тема 12. Аналіз медіа-текстів як метод дослідження етнокультурних відносин	2	1
	Разом	24	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заоч)
1	Розглянути обрану етнонаціональну проблему з точки зору можливостей застосування до її аналізу різних теоретико-методологічних підходів	6	8
2	Проаналізувати сучасний етнополітичний конфлікт, визначити прийоми інформаційної війни, що застосовуються ЗМІ	6	8
3	Навести приклади толерантності/інтолерантності та політкоректності/неполіткоректності в медіа-діяльності.	6	8
4	Соціальні проблеми в міжнаціональних відносинах в Україні. Особливості відображення в ЗМІ. Підготуватися до аудиторної дискусії.	6	8
5	Соціальна конкуренція як причина міжетнічних конфліктів Підготовка до аудиторної дискусії	6	8
6	Медіаторство та фасилітація в міжкультурній взаємодії. Практика застосування в аудиторії.	6	8
7	Аналіз етнічних стереотипів в медіа текстах.	6	8
8	Етнічна ідентичність в етнокультурній взаємодії: як, коли і з ким про це говорити медіа-спеціалісту? Підготуватися до аудиторної дискусії.	6	10
9	Методи дослідження етнокультурної взаємодії. Практика застосування.	12	20
10	Біографічний метод у дослідженні етнокультурних феноменів. Практика застосування	6	10
11	Медіа-дискурс. Аналіз сучасних медіа-текстів	6	10
	Разом	72	106

Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ					
Тема 1. Етнологічна культура медіа-спеціаліста: поняття, цінності, правила	Вступна	Ознайомлення з курсом, знання термінології	• Презентація	• Питання для самоперевірки; • Робота з кейсами; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення етнокультурної взаємодії	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу

Тема 3. Участь медіа в реалізації етнонаціональної політики	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Робота з законодавчими документами; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 4. Мультикультуралізм, толерантність та діяльність медіа	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 5. Напрямки етнонаціональної політики в Україні та роль медіа в їх реалізації	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Робота з законодавчими документами; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 6. Медіа як інструмент міжетнічної інтеграції/дезінтеграції	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 7. Інструменти медіації та фасилітації в етнокультурній взаємодії	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Робота з законодавчими документами; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН					
Тема 8. Етнічна стереотипізація у міжкультурній комунікації	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 9. Етнічна ідентичність у медіа-дослідженнях	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу

Тема 10. Методи медіа-досліджень етнонаціональних відносин	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 11. Можливості біографічного методу дослідження етнокультурних феноменів	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 12. Медіа-дискурс: аналіз медіа-текстів в етнокультурній взаємодії	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● Презентація; ● Тексти ЗМІ; ● відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● Робота в малих групах; ● Пошук відповідей на питання	● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу

Семінари						
	Вид навчальної діяльності	Попередня підготовка	Виконання практичного завдання	Оцінювання	Рефлексія	Зворотний зв'язок
РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ						
Тема 1. Основні принципи етнологічної культури медіа-спеціаліста	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення етнокультурної взаємодії	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 3. Сучасні етнополітичні процеси та роль медіа в їх врегулюванні	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 4. Діяльність медіа в етнокультурному середовищі	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 5. Етнонаціональна політика в Україні та роль медіа в її здійсненні	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача

Тема 6. Інтегративні та дезінтегративні тенденції міжетнічних відносин як предмет медіа впливу	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 7. Медіація і фасилітація в етнокультурній взаємодії	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН						
Тема 8. Етнічна стереотипізація у міжкультурній комунікації	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 9. Етнічна ідентичність у міжкультурній взаємодії	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 10. Методи дослідження етнокультурної взаємодії: практика застосування ї	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 11. Можливості біографічного методу у дослідженні етнокультурного	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 12. Аналіз медіа-текстів як метод дослідження етнокультурних відносин	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Лекції, пояснення, бесіди, дискусії, діалог, групове обговорення; короткі усні відповіді на питання, групові консультації; коментарі під час заняття від викладача, робота з навчальною та науковою літературою.

8. Методи контролю

Самоконтроль здійснюється студентами під час опрацювання теоретичного матеріалу лекцій.

Поточний контроль:

- оцінка роботи в рамках практичних занять;
- написання контрольної роботи,

Підсумковий семестровий контроль – письмова залікова робота.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль				Залікова робота	Сума
Участь у практичних заняттях. Розділ 1	Участь у практичних заняттях. Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом протягом семестру		
15	15	30	60	40	100

До заліку допускаються всі студенти.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Робота на практичних заняттях. Активна участь у семінарських заняттях з обговорення запропонованих в рамках теми питань. Максимальна кількість балів за участь у семінарах – 30 балів.

Критерії оцінювання: ступінь підготовки до заняття, коректність використання термінології, теоретико-методологічних та методичних положень курсу, самостійність та оригінальність суджень, логічність та аргументованість тверджень.

Контрольна робота містить два завдання:

1 – проаналізувати вільно обрану публіцистичну статтю чи інший медіа-текст за наступним планом: тип етнокультурної взаємодії, якій присвячений текст; рівні розвитку ситуації етнокультурної взаємодії, відображені в публікації; категорії етнокультурної взаємодії, якими оперує журналіст, та адекватність їх використання; особливості і форми відображення етнокультурної взаємодії у публікації, цілі та передбачені результати публікації.

2 – самостійно підготувати публіцистичну статтю (або інший медіа-текст) за вільно обраною актуальною етнонаціональною проблематикою - це наукова творча робота, підсумок самостійного дослідження студента у галузі актуальних етнонаціональних процесів сучасності..

Об'єм роботи –10-15 стор. Текст роботи подається в електронному вигляді (Times New Roman 14 пт, 1,5 інт). Максимальна оцінка роботи– 30 балів (1 і 2 завдання оцінюються по 15 балів).

Критерії оцінювання: відповідність завданню, коректність використання концептів та положень курсу, грамотність, логічність, структурованість викладу, самостійність та оригінальність, повнота отриманих висновків.

Письмовий залік складається з тестових запитань з варіантами відповіді, запитань на пояснення та питань практичного характеру. Максимальна оцінка – 40 балів.

Критерії оцінювання: відповідність завданню, коректність використання концептів та положень курсу, грамотність, логічність, структурованість викладу, самостійність та оригінальність, аргументованість тверджень, повнота викладеної інформації.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти: Міркування щодо походження й поширення націоналізму / пер. з англ. Київ : Критика, 2001. 286 с.
2. Арбеніна В. Л. Етносоціологія : Навчальний посібник. Видання друге, доповнене і перероблене. Харків: Видавничий центр ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. 316 с.
3. Бутиріна М.В., Гаркавенко Ю.С. Гетеростереотип України у дискурсі якісних британських видань. // Communications and Communicative Technologies. Вип. 18. 2018. С. 22-28.
4. Етнополітична безпека України: політико-правові механізми протидії етнополітичній дезінтеграції держави: Наукова записка / Горбатенко В.П. (керівник авт. кол.), Шемшученко Ю.С., Кресіна І.О., Стойко О.М. Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. – 80 с.
5. Євтух В. Б., Трощинський В. П., Галушко К. Ю., Чернова К. О. Етнонаціональна структура українського суспільства. Київ : Наукова думка, 2004. 342 с.
6. Євтух В. Б. Етносоціологія: терміни та поняття : навчальний посібник / В. Б. Євтух, В. П. Трощинський, К. Ю. Галушко та ін. Київ : Фенікс, 2003. 280 с.
7. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму : монографія. Київ : Либідь, 1999. 352 с.
8. Кононов І. Ф. Етнос. Цінності. Комунікація. (Донбас в етнокультурних координатах України). Луганськ : Альма-матер, 2000. 494 с.
9. Котигоренко В. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. Київ : Світогляд, 2004. 722 с.
10. Євтух В. Б., Трощинський В. П., Аза Л. Міжетнічна інтеграція: постановка проблеми в українському контексті: навч. посіб. Київ : ВПУ „Київський ун-т”, 2003. 58 с.
11. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: Аналіз і рекомендації / за ред. Юліана Бесторс. Дільгер. Київ : Вид. дім Київ-Могілян. акад., 2008. 263 с.
12. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні. Київ : ШЕНД, 2002. 272 с.
13. Національна ідентичність : хрестоматія / упор. Воропай Т. С. Харків : Крок, 2002. 315 с.
14. Сприяння поширенню толерантності у поліетнічному суспільстві. Київ : Фонд «Європа ХХІ», 2002. 312 с.
15. Суший О.В. Проблема колективної травми в українському соціумі та пошук стратегій її опанування / Наукові записки. ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2018. 6(74). С. 18-32.
16. Почути травму Розмови з провідними спеціалістами з теорії та лікування катастрофічних досвідів. Київ : Дух і Літера, 2017. 496 с.

17. Шваліна Й. Мовчання говорить. Теперішнє залишається, тільки час минає. Зміцнювати мир, осмислюючи минуле. Київ : Дух і літера, 2016. 304 с.
18. Явір В.А. Етнополітична інтеграція та дезінтеграція у сучасному світі: політико-правовий концепт: монографія. Київ : Логос, 2018. 468 с.

Допоміжна література

1. Вишняк О. Дослідження історичної свідомості та національної пам'яті в українській соціології, підсумки та пріоритети. URL: [www. memory.gov.ua /ua/publication/content/ 1907html](http://www.memory.gov.ua/ua/publication/content/1907.html).
2. Вишняк О. Історичні регіони України: критерії типологізації, соціокультурні відмінності та політична свідомість // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2015. № 2. С. 24-38.
3. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм / пер. з англ. Київ : Таксон, 2003. 300 с.
4. Гнатенко П. И., Павленко В. Н. Этнические установки и этнические стереотипы. Днепропетровск : ДГУ, 1995. 200 с.
5. Джон Пол Ледерак. Построение мира. Устойчивое примирение в разделенных обществах. Київ : Дух і Літера, 2019. 272 с.
6. Етика в редакційному повсякденні. Київ : Академія Української преси, Центр Вільної преси, 2010. 228 с.
7. Євтух В. Етносоціологія: об'єктно-предметне поле і перспективи досліджень // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2007. № 2. С. 5-16.
8. Євтух В. Національні меншини між державною політикою та самовизначенням // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 1998. №1-2. С. 93-104.
9. Євтух В. Поліетнічність як конструкт *modus vivendi* // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2014. №4. С. 133-156.
10. Євтух В. Проблеми етнонаціонального розвитку: український і світовий контекст. Київ : Стилос, 2001. 206 с.
11. Злобіна О., Резнік О. Громадянський простір України: ступінь ідентифікації та фактори консолідації. *Соціологія: Теорія, методи, маркетинг*. 2006. № 2. С. 177-194.
12. Злобіна О. Ідентичність у координатах нестабільності. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2013. №2. С. 213-216.
13. Кривицька О. Толерантність чи конфронтація: вектори етноконфліктного потенціалу України. *Людина і політика*. 2001. № 6. С. 3-22; 2002. №1. С. 17-32.
14. Куць О. М., Заболоцький В. В. Мовна політика в Україні: аналіз та впровадження : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 300 с.
15. Ляпіна Л. До проблеми типологізації концепції мультикультуралізму // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2015. №1. С. 69-82.
16. Національна інтеграція в полікультурному суспільстві: історичний досвід 1991-2000 років : збірник / відп. ред. І. Курас, О. Майборода. Київ : Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень НАНУ, 2002. 374 с.
17. Ткаченко Є.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник. Київ : ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.
18. Шпорлюк Р. Імперія та нації: з історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі. Київ : Дух і Літера, 2000. 354 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- <http://www.i-soc.ua> – сайт Інституту соціології НАН України

- <http://www.idss.org.ua> – сайт Інституту демографії і соціальних досліджень НАН України
- <http://history.org.ua/uk> - сайт Інституту історії України НАН України

**Забезпечення викладання навчальної дисципліни
для дистанційної форми навчання
(Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин
непоборної сили, зокрема воєнного стану в Україні)**

В умовах воєнного стану освітній процес в університеті здійснюється за дистанційною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Google Meet проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі подовження воєнного стану з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам надається можливість скласти залік (екзамен) дистанційно на платформі Google Classroom в дистанційному курсі «Медіа в етнокультурній взаємодії».